

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Dyddiad y cyfarfod: 28 Ionawr 2020
Aelod Cabinet: Y Cyngorydd Cemlyn Williams
Swyddog Cyswllt: Dilwyn Williams, Prif Weithredwr
Rhif Ffôn Cyswllt: 01286 679 685
Teitl yr Eitem: Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Addysg
Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

1 Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- 1.1 Derbyn a nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad.
- 1.2 Cymeradwyo y cynlluniau arbedion amgen sydd yn rhan 5 o'r adroddiad.

2 Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

- 2.1 Er mwyn sicrhau rheoli perfformiad yn effeithiol.

3 CYFLWYNIAD

- 3.1 Pwrpas yr adroddiad yma yw eich diweddarau ar beth sydd wedi'i gyflawni yn y maes rwy'n gyfrifol amdano fel Aelod Cabinet Addysg. Mae hyn yn cynnwys amlinellu'r diweddaraf gyda'r addewidion yng Nghynllun y Cyngor; lle mae'r mesurau perfformiad arni; a'r diweddaraf o ran cynllun arbedion a thoriadau.
- 3.2 Rydym yn gweithredu ar Gynllun y Cyngor 2018-23, yma rwyf yn adrodd ar y cynnydd hyd at ddiwedd Tachwedd 2019.
- 3.3 Rwyf am eich atgoffa bod yr holl faterion eisoes wedi bod yn destun trafodaeth ac wedi eu craffu gennyf mewn cyfarfod Herio Perfformiad.
- 3.4 Ar y cyfan, rwyf yn hapus gyda pherfformiad yr adran a byddaf yn ymhelaethu ar y cynnydd yn yr adroddiad.

4 RHESYMEG A CHYFIAWNHAD DROS ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

4.1 PERFFORMIAD PROSIECTAU CYNLLUN Y CYNGOR

4.2 Cryfhau Arweinyddiaeth

- 4.2.1 Pwrpas y prosiect **Cryfhau Arweinyddiaeth** yw i annog a hyrwyddo datblygiad proffesiynol arweinwyr presennol ein hysgolion gan sicrhau eu bod yn dilyn rhaglen briodol o ddysgu proffesiynol.
- 4.2.2 Mae'r prosiect Uwchradd Meirionnydd yn edrych ar sicrhau bod ansawdd yr addysg yn gyson dda ac yn gynaliadwy i'r dyfodol yn ysgolion uwchradd Meirionnydd. Mae'r gwaith yn rhedeg yn unol â'r amserlen gyda thrafodaethau wedi eu cynnal gyda

phenaethiaid er mwyn trafod y sefyllfa a chytuno ar ffrydiau gwaith; ac mae ymgynghorwyr wedi eu comisiynu i gynhyrchu adroddiad yn sgil y trafodaethau gyda'r penaethiaid. Byddaf yn eich diweddarau ar hyn maes o law.

- 4.2.3. Erbyn hyn mae trefniadau y prosiect Cryfhau Arweinyddiaeth wedi cyrraedd sefyllfa lle mae gennym hyder bod y trefniadau a sefydliwyd ar y cyd gyda Gwe i sicrhau bod ansawdd ein harweinyddiaeth yn yr ysgolion yn addas. Felly fel rhan o adolygiad Cynllun y Cyngor byddwn yn cau y prosiect hwn, ac bydd y trefniadau monitro yn symud i fod yn rhan o waith dydd i ddydd yr Adran.

4.3 Rhaglen Ysgolion 21 Ganrif

- 4.3.1 Mae'r **Rhaglen Ysgolion 21 Ganrif** yn cynllunio a gwireddu prosiectau arloesol i addasu ysgolion, neu adeiladu ysgolion newydd er mwyn i blant a phobl ifanc Gwynedd gael eu haddysgu yn yr amgylchedd dysgu gorau posibl.
- 4.3.2 Mae'r gwaith ymchwil ar y **ddarpariaeth addysg ôl-16** yn mynd rhagddo gyda sawl elfen eisoes wedi eu cwblhau. Bwriedir cyflwyno casgliadau'r ymchwil mewn adroddiad gerbron y Cabinet.
- 4.3.3 Mae gwaith adeiladu ysgol newydd i'r Garnedd yn parhau yn unol â'r amserlen, ac mae gwaith wedi cychwyn i gytuno ar y trefniadau ar gyfer trosglwyddo i'r safle newydd.
- 4.3.4 Mae trefniadau ar gyfer rheolaeth prosiect Ysgol Ein Harglwyddes wedi eu cytuno gyda'r Esgobaeth, sy'n golygu bydd Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am redeg y prosiect a chyflwyno'r achos busnes. Mae gwaith dichonoldeb cychwynnol wedi'i gwblhau i adnabod yr anghenion ar gyfer safleoedd posibl i leoli adeilad newydd yr Ysgol. Bydd angen cytuno ar safle ffafredig yn dilyn trafodaethau ac asesiadau pellach ac yna cyflwyno achos busnes er mwyn cadarnhau cyfraniad cyfalaf Llywodraeth Cymru.

4.4 Trawsnewid y Ddarpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad

- 4.4.1 Pwrpas y prosiect hwn yw trawsnewid y gwasanaeth anghenion dysgu ychwanegol a chynhwysiad, er mwyn sicrhau bod plant a phobl ifanc sydd ei angen yn derbyn y gefnogaeth fwyaf addas i'w galluogi i gyflawni eu potensial.
- 4.4.2 Yn ystod y flwyddyn cafodd 3 achos yn herio datganiad plentyn ei gyflwyno i Dribiwnal, enillodd yr Awdurdod Lleol y 3 tribiwnal sydd yn gadarnhaol iawn o ystyried yn genedlaethol fod 89% o achosion yn methu. Rydw i o'r farn fod y mesurydd yma yn un defnyddiol, felly byddaf yn gofyn i'r Adran adrodd ar hyn yn y dyfodol.
- 4.4.3 Ers mis Medi mae'r System Cynllun Datblygu Unigol ar gael ar-lein i bob ysgol, mae'r system yn galluogi cyd-awduro rhwng ysgol, rhiant ac asiantaethau eraill.
- 4.4.4 Gwelir lleihad yn yr "Oriau Darpariaeth ADY" (Tabl 1), daw hyn yn sgil proses monitro parhaus o'r cymorth sy'n cael ei ddarparu i blant. Yn y gorffennol byddai plant wedi cadw darpariaeth am gyfnod hir, ond drwy adolygu'r sefyllfa yn barhaus mae'r ddarpariaeth yn newid yn ôl yr angen. Golyga hyn fod newid yn y diwylliant gyda ysgolion yn gwneud gwell defnydd o'i adnoddau. Rydw i yn hyderus fod newid yn y broses yma yn cyfrannu tuag at sicrhau fod plant yn cael yr addysg gorau posibl.

4.5 Strategaeth a Siarter Iaith

- 4.5.1 Pwrpas y prosiect yw hyrwyddo cyflawniad a lles plant a phobl ifanc Gwynedd i

ddefnyddio'r Gymraeg.

- 4.5.2 Mae'n ymddangos fod y Siarter Iaith yn parhau i greu baich gwaith i benaethiaid, ac rydym yn gobeithio bydd cyfle i ail-edrych ar hynny yn sgil Fframwaith Siarter Iaith Llywodraeth Cymru fydd yn dod i rym ym Medi 2020. Mae'n ymddangos fod y We Iaith Gynradd yn dangos cynnydd yn nefnydd cymdeithasol plant o'r Gymraeg. Nodwyd fod Arolygon Estyn bellach yn rhoi sylw i ddefnydd anffurfiol o'r Gymraeg, a byddaf yn ystyried hynny ochr yn ochr â'r we iaith i'r dyfodol.

4.6 GWAITH DYDD I DDYDD YR ADRAN ADDYSG

- 4.6.1 Sefydlwyd y **Ganolfan Fusnes Ysgolion** yn mis Medi 2019 er mwyn cynnig gwasanaethau i Ysgolion y Sir. Mae'r Ganolfan yn cynnig nifer o wasanaethau gan gynnwys rheolaeth ariannol, gweinyddu penodiadau, trefnu athrawon llanw a sicrhau fod system SIMS yn gyfredol. Mae'r Ganolfan wedi adnabod 3 blaenoriaeth ar gyfer y flwyddyn, ac ar hyn o bryd ar darged i gyflawni yn unol â'r Cynllun Busnes. Mae'n gadarnhaol iawn fod holl ysgolion cynradd Gwynedd yn prynu mewn i'r gwasanaeth, ac yn gweld gwerth er mwyn sicrhau fod prosesau yn cael ei dilyn yn gywir. Rydw i yn awyddus i ni allu tystiolaethu gwerth y gwasanaeth, felly rydw i wedi gofyn i'r adran edrych ar hyn a byddaf yn adrodd arno yn y dyfodol.
- 4.6.2 Mae **prosiect TRAC** yn gynllun sydd â'r nod i leihau'r risg o blant yn gadael Blwyddyn 11 ac allan o addysg, hyfforddiant a gwaith, drwy gynnig darpariaeth sydd wedi ei deilwra i unigolion. Ar hyn o bryd mae 284 o unigolion ar agor i'r cynllun, gyda 67 arall yn aros i dderbyn cefnogaeth. Yn dilyn peilota'r gefnogaeth TRAC gyda disgyblion Blwyddyn 6 yn y cynradd rhwng Ebrill a Medi 2019, mae'r cynllun wedi ymestyn ers mis Tachwedd gyda 28 o gyfeiriadau o flwyddyn 6 wedi eu derbyn. Yn dilyn y peilot roedd yr Ysgolion Cynradd ac Uwchradd yn adrodd fod budd i'r gefnogaeth, a byddaf yn monitro'r cynnydd yn sgil ymestyn y cynllun.
- 4.6.3 Gan fod prosiect TRAC yn gynllun wedi ei gyllido gan gronfa Ewrop bydd yn dod i ben yn ystod 2022, ac rydw i wedi nodi'r angen i ystyried sut fydd y ddarpariaeth yn plethu gyda chynhwysiad yn y dyfodol. Byddaf yn cyfeirio hyn ymlaen i'r Bwrdd Cefnogi Pobl.
- 4.6.4 Pwrpas y **Gwasanaeth Arlwygo a Glanhau** yw darparu bwyd maethlon ac iachus i ddisgyblion Ysgolion Gwynedd a chadw'r sefydliadau addysgol yn lân a diogel er mwyn cynorthwyo'r disgyblion gyrraedd eu potensial. Mae niferoedd plant sydd yn cael cinio ysgol (*Tabl 2*) yn lleihau dros amser, er mwyn ceisio deall y rhesymau am hynny cafodd Holiadur ei rannu gyda rhieni er mwyn casglu barn ar y cinio ysgol. Derbyniwyd nifer o ymatebion a bydd rhain yn cael eu rhannu yn fuan. Bydd adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet yn gynnar yn y flwyddyn er mwyn ystyried pris cinio ysgol ar gyfer 2020/21.
- 4.6.5 Bu i'r Gwasanaeth Arlwygo a Glanhau weithio efo Ysgol Dolbadarn er mwyn edrych ar leihau y defnydd o blastig mewn Ysgolion. Erbyn hyn mae pob ysgol gynradd wedi newid i'r drefn newydd o dywallt llefrith o boteli mawr i gwpanau yn hytrach na rhoi potel unigol i'r plant. Mae cael gwared â'r poteli 189ml yn golygu fod 67% yn llai o ddefnydd o blastig sy'n cyfateb i dros 7,000kg.
- 4.6.6 Mae'r Adran yn darparu **Canolfannau Iaith** ar draws y Sir. Mae cynllun peilot ar waith yng Nghanolfan Iaith Maesincla, lle mae strwythur staffio o athro a chymhorthydd yn cael ei dreialu. Penodwyd y Tîm Ymchwil i wneud darn o waith yn edrych ar bob Canolfan Iaith, gan ganolbwyntio ar gynnydd ieithyddol y plant, bydd hyn yn gosod sail i fesur effaith y cynllun peilot. Yn dilyn cwblhau'r ymchwil bydd

adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet er mwyn cytuno ar y camau nesaf.

- 4.6.7 Rydw i yn bryderus gan nad oes un o'r Canolfannau Iaith yn llawn y tymor hwn, yn ogystal a'r pryder o diffyg niferoedd yn y Ganolfan Iaith Uwchradd yn mis Ionawr. Byddaf yn cadw golwg ar hyn i'r dyfodol.

4.7 PROSIECTAU DI-GYFALAF

- 4.7.1 Yn sgil cwmp sylweddol yn niferoedd **Ysgol Llanaelhaearn**, a phenderfyniad y Cabinet i gychwyn cyfnod ymgynghori statudol ar y cynnig i gau yr Ysgol. Mae'r cyfnod ymgynghori statudol wedi cychwyn, ac bydd yn dod i ben ar 29/01/2020.

5 SEFYLLFA ARIANNOL / ARBEDION

5.1 Cynlluniau Arbedion 2016/17

- 5.1.1 Mae un cynllun arbedion 2016/17 ar ôl i'w gyflawni sef *Ffordd Gwynedd – Uned Cyflogau a Chontractau*. Mae bid wedi ei gyflwyno ar gyfer adnoddau ychwanegol i gyflymu'r gwaith ar y cynllun, ond yn y cyfamser mae'r Adran yn pontio'r diffyg o £28,681

5.1.2 Cynlluniau Arbedion 2017/18, 2018/19 & 2019/20

- 5.1.3 Mae dau gynllun lle nad yw'n bosibl bellach i wireddu'r arbedion unai yn llawn neu yn rhannol.

- 5.1.4 Y cyntaf yw *Lleihau amser a/neu godi ffi am yr elfen gwarchod o fewn y cynllun brecwast am ddim i blant ysgolion cynradd* gwerth £100,000, ac yr ail gynllun yw *Cynyddu ffi am y clwb gofal cyn ysgol* gwerth £10,000. Seilwyd yr amcangyfrif ar y rhagdybiaeth y byddai'r cynllun gofal yn denu incwm gwerth £190,000 a hynny ar sail ymchwil gwreiddiol gyda rhieni oedd yn awgrymu y byddai galw am y gofal. Yn anffodus bu gostyngiad yn y gofyn ac o ganlyniad mae'r defnydd wedi gostwng 62%.

- 5.1.5 Cyflwynwyd adroddiad i'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar 21 Tachwedd 2019, yn yr adroddiad amlygwyd fod y ddau gynllun amgen i ddileu'r cynlluniau arbedion uchod. Yn dilyn adolygiad diweddar o'r Gyllideb Addysg, gofynnir i'r Cabinet gymeradwyo'n cynllun amgen sef defnyddio tan wariant y gyllideb 'Disgyblion gydag Anghenion Dysgu Ychwanegol sy'n mynych Ysgolion All-Sirol' i ddileu'r cynlluniau arbedion uchod.

- 5.1.6 Mae'n bwysig nodi bydd defnydd y clybiau gofal/brecwast yn cael ei adolygu yn barhaus, ac os bydd achosion o niferoedd isel afresymol yna byddai'n rhaid ymateb i'r sefyllfa ac amlygu arbediad fyddai'n gallu cael ei ail fuddsoddi.

6 UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWDYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

6.1 Barn y Swyddogion Statudol:

Y Swyddog Monitro

"Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb."

Y Pennaeth Cyllid

"Rwyf yn fodlon fod yr adroddiad yn adlewyrchiad teg o sefyllfa'r Adran Addysg o ran gwireddu'r cynlluniau arbedion, gyda nifer o gynlluniau arbedion eisoes wedi eu gwireddu neu ar drac i wireddu'n amserol. Serch hynny, mae'r penderfyniad a geisir yn cynnwys cyflwyno cynllun amgen er mwyn gwireddu arbedion yr Adran Addysg; rwyf yn fodlon fod y cynllun amgen yn rhesymol a phriodol."

Bydd swyddogion Cyllid yn parhau i gynorthwyo'r Aelod Cabinet i fonitro'r cynnydd yn erbyn yr holl gynlluniau."

ATODIADAU:

Atodiad 1 Mesurau'r Adran Addysg